

prof. dr. Antona Melika organizirali simpozij, na katerem smo poskušali ovrednotiti Melikov prispevek slovenski in jugoslovanski geografiji, pa tudi sorodnim strokam. Kar tretjino 62. številke, ki je sicer izšla z enoletno zamudo (l. 1991), predstavljajo jubilejni članki in zapisi pozdravnih nagovorov, posredovanih na simpoziju.

V nadaljevanju so nanizane tudi druge razprave in razgledi (nekateri referati z zborovanja ob 70-letnici geografije na ljubljanski univerzi decembra 1989), pa prispevki s področja izrazoslovja, književnosti, kronike in zborovanj.

O poteku, pomenu in odmevnosti Meliku posvečene proslave je v uvodnem članku spregovoril Ivan Gams. Sledi otvoritveni nagovor predsednika SAZU Janeza Milčinskega v katerem je poudaril Melikovo vsestranskost in predstavil osnovne mejnike v njegovem življenju. O Meliku, nekdanjem rektorju Univerze, je govoril njen predstavnik Boris Sket. France Bernik pa je predstavil slavjenca v vlogi predsednika Slovenske maticе in opozoril na njegova prizadevanja za ohranitev njene avtonomije in za vrnitev prave vrednosti kulturi. Ivan Gams je analiziral Melikovo življenjsko delo in ločil tri obdobja njegovega delovanja: čas pred prvo svetovno vojno, ko so bila v ospredju vprašanja o narodnostnih idejah in narodnih mejah, obdobje med obema vojnama in čas po drugi vojni, ko je Melik opravljal tudi številne upravopolitične funkcije. Svojo dobo je dodobra zaznamoval; čas od konca dvajsetih do začetka šestdesetih let lahko imenujemo Melikovo dobo. Kot mentor je imel močan vpliv na geografsko raziskovalno usmerjenost.

Ostali članki osvetljujejo Melikovo delo na področjih, kjer je bil najbolj dejaven. Ivan Gams je ocenil njegov doprinos k regionalni geografiji, Igor Vrišer h geografiji slovenskih naselij, Danilo Furlan h klimatologiji, Peter Habič pa h geomorfologiji in krasoslovju. Ignacij Voje ga je predstavil kot zgodovinarja, o njegovem prispevku slovenski etnologiji pa piše Tone Cevc. Ker se k delom tega našega velikega geografa vedno znova vračamo, nam bo zelo dobrodošla njegova obsežna bibliografija, ki jo je pripravil Drago Meze.

V drugem delu je na prvem mestu razprava Jurija Kunaverja H geomorfologiji dolomitnega prevala Vršič v Julijskih Alpah, osvetljuje vzroke nastanka prevala in recentne procese v močno pretirtem anizičnem dolomitu, poleg holocenskih pa tudi nekatere pleistocenske pojave. Opozarja, kako je človek vplival na intenziviranje destruktivskih procesov.

Poznavalec manjšinske problematike Milan Bufon se v članku Temeljni problemi geografskega preučevanja etničnih manjšin na primeru Slovencev v Italiji loteva teoretičnih vprašanj v zvezi z ugotavljanjem prostorske razširjenosti in številčnosti pripadnikov slovenske manjšine, pa tudi z načini njihove identifikacije. Ločeno obravnava klasična avto-

htona in novejša naseljitvena območja v Furlanski nižini.

Anton Sore podaja analizo umrljivosti v Celju v obdobjih 1921-1941 in 1946-1988. Išče povezave z letnim časom oziroma z nizkimi temperaturami in smogom. Upošteva starostne razlike in razlike po spolu in ugotavlja vzroke smrti. Kot kriterij razvitosti je uporabil razmerje med umrli doma in v bolnišnici.

Avtor zadnje razprave Prispevek geografije k razvoju podeželskih območij je Jörg Maier z univerze v Bayreuthu. Zgodovinskemu pregledu različnih pristopov k preučevanju podeželja sledi predstavitev osnovnih izhodišč regionalnega planiranja v deželi Oberfranken.

V Razgledu sta vključena članka Lojzeta Gosarja o vzgojnem pomenu geografije (poudarek na interdisciplinarnosti in sistemskem pristopu) in Igorja Vrišerja o aplikativni vrednosti geografskih preučevanj (pomen prilaganja vede družbenim interesom, kompleksnost raziskav). V okviru imenoslovja pa se Ivan Gams ukvarja z imeni za obalno regijo.

Razdelek Književnost tokrat prinaša le poročila o tujih delih, Kronika pa vsebuje posvetila osemdesetletniku dr. Mavriciju Zgoniku, šestdesetletnikom prof. dr. Igorju Vrišerju, Andreju Briškemu, Ludviku Olasu in pokojnemu dr. Hansu Bobcku.

Na koncu lahko preberemo poročila o zborovanju ob 70-letnici geografije na ljubljanski univerzi 1989, srečanju slovenskih geografov v Portorožu 1990 in o več strokovnih srečanjih s tujimi geografi.

GEOGRAFSKI VESTNIK 63, 1991 Topole Maja

V zadnjem času je ta časopis za geografijo in sorodne vede, katerega izdajateljica je Zveza geografskih društev Slovenije, izhajal z zamudo, zato nas je številka prijetno presenetila. Omeniti je treba, da je bil medtem imenovan nov uredniški odbor in da je mesto glavnega in odgovornega urednika prevzel dr. Andrej Kranjc. Leto uveljavitve slovenske državnosti naj bi pomenilo tudi mejnik v izhajanju našega časopisa. Za zdaj se spremembe kažejo v njegovi zunanji preobleki, prinesel pa naj bi tudi novosti v kakovostnem vsebinskem in oblikovnem smislu.

Vestnik, ki obsega 196 strani, je izšel z denarno pomočjo Ministrstva za znanost in tehnologijo Republike Slovenije v 800 izvodih.

Prispevki si sledijo po bolj ali manj ustaljenem redu: glavnino predstavljajo razprave, razgledi in metode, v drugem delu pa so ocene oziroma predstavitve književnih del, kronike in poročila o priznanjih, odlikovanjih in zborovanjih.

Posebej moramo omeniti uvodnik, ki je povzetek članka Ivana Gamsa, objavljenega ob nastopu naše samostojnosti v mednarodni

reviji *Geo Journal* avgusta 1991. Spoznamo geografske stalnice, ki izvirajo iz fizičnega geografskih značilnosti in položaja našega ozemlja in imajo dolgotrajen vpliv na razvoj naše družbe:

- Močna reliefna razčlenjenost goratega ozemlja. Poglavje poudarja pomen razporeditve kotlin in višjega sveta, ravnin in nagnjenega sveta za družbeni razvoj: za razvoj ljudstva, naroda, jezika, za medsebojne odnose in stike, za upravno-politični in gospodarski razvoj, za prebivalstvene tokove in rabo tal.
- Stik štirih evropskih makroregij: alpskega gorstva, subpanonskega sveta, dinarskega krasa in primorskega, submediteranskega sveta. Regije so zelo neenakomerno poseljene, za vsako so značilne specifične dejavnosti in povezave s sorodnimi regijami zunaj države.
- Lega ob jugovzhodnem robu Alp, ob najnižjih prevalih, strateško pomembnih za zveze med Srednjo in Južno Evropo.
- Slabi naravni pogoji za poljedelstvo, zato je bil doslej poudarek predvsem na sekundarnem sektorju.
- Lega ob južnem robu srednje Evrope, ob stiku s Sredozemsko in bližina jugovzhodne Evrope. Podani so argumenti, zakaj Slovenije ne gre šteti ne k balkanskim deželam, ne k Jugovzhodni ali Vzhodni Evropi, ampak sodi delno k Južni, večinoma pa k Srednji Evropi. Zgovorna je priložena tabela, ki kaže pripadnost našega ozemlja k makroregijam Evrope od začetka našega štetja.

Prva od razprav Tendence spreminjanja slovenskega podeželja Vladimirja Klemenčiča se ukvarja s problemom njenega neenakomernega razvoja. V zadnjem 30-letnem obdobju so se pod vplivom industrializacije izoblikovale tri vrste območij: območja koncentracije prebivalstva in gospodarstva, območja praznjenja in prehodna območja ali območja stagnacije. Razlikujejo se po strukturi prebivalstva, usmerjenosti in izgledu, ohranjenosti kulturne pokrajine.

Andrej Mihevc v prispevku Morfološke značilnosti ponornega kontaktnega krasa v Sloveniji razlaga nastanek številnih depresijskih kraških oblik, ki jih opazamo ob stikih karbonatnih in nekarbonatnih kamnin. Kraški proces tu modificirajo alogene vode s svojo količino, režimom in naplavino. Avtor je depresijske kontaktne kraške oblike klasificiral na osnovi morfoloških in genetskih značilnosti, v krasoslovnih literaturi uveljavljen pojem slepih dolin pa je zožil.

Razprava Milana Natka Prebivalstvene značilnosti hribovskih kmetij v zgornjem Pohodju pomeni nov doprinos v okviru obsežnejše raziskave hribovskih kmetij. Tokrat analizira prebivalstvene značilnosti kmetij južnega Pohorja, Vitanjskodoškega podolja in Vitanjskih Karavank. S pomočjo demografskih sestavin razlaga preobrazbo pokrajine, gospodarsko stanje in ugotavlja razvojne možnosti obravnavanega območja.

Breda Ogorelec je v Analizi morfoloških značilnosti vasi naloge zastavila aplikativno, za potrebe urbanističnega načrtovanja. Izvedla je funkcijsko vrednotenje morfoloških značilnosti naselja in se poglobila v sodobne procese preobrazbe. Analizi sledijo določitev homogenih enot, opredelitev pričakovanega razvoja in predlog za reševanje problemov.

Mirko Pak je v prispevku Nekateri elementi razvoja prebivalstva Maribora podal ugotovitve o gibanju števila prebivalcev in gospodinjstev kot odsev vseh elementov zgradbe mestnega organizma v obdobju med letoma 1984 in 1981. Opozoril je na osnovne probleme mesta in ga primerjal s predmestnimi naselji ter poiskal mesto severovzhodne Slovenije. V razdelku Razgledi je Marjan Cencen objavil svoje poglede na preučevanje nerazvityh držav. Govori o različnih teoretičnih pristopih in o vlogi geografije pri ugotavljanju značilnih pojavov v primeru nerazvityh. Sviri pred nekritičnim vrednotenjem kvantitativnih podatkov in poudarja potrebo po obravnavi vsakega konkretnega primera posebej. Vlado Drozg se je lotil vprašanj o predmetu preučevanja, o relevantnih elementih pri preučevanju in sintezi v geografiji. Povezal jih je s t. i. gestalt teorijo, ki se ukvarja z zgradbo in značilnostmi celote. Ta celota ni vsota sestavnih delov, ampak neka transponirana nova kategorija. Tretji prispevek govori o odnosu geografija - naravna dediščina. Geografija je tu izpostavljena dvakrat: prvič kot znanost in drugič kot pedagoška stroka. Prispeva z razvojem metodologije, uporabne pri inventarizaciji in vrednotenju in z vzgojno-izobraževalnim delom na vseh nivojih. Avtor geografiji očita, da slednje naloge ne izpolnjuje dovolj dobro.

Razdelek Metode prinaša obširnejšo predstavitev metodologije, ki po trditvah avtorja Marka Krevsa lahko bistveno prispeva k učinkovitosti prikaza geografskih podatkov. Ukvarja se z metodo porazdeljevanja po razredih, s smiselnim določanjem meja. Predstavi tehniki linearnega kontrastnega raztezanja in histogramskega izenačevanja.

Sledi obsežen del, namenjen poročilu o geografski književnosti. Publikacije z območja bivšega jugoslovanskega prostora so prvič obravnavane med tujimi deli. Toliko bolj pa nas veselijo poročila o slovenski geografski literaturi, saj se je, sodeč po teh, precej obogatila.

Kronika vsebuje jubilejna posvetila devetdesetletniku prof. Francetu Planini, osemdestletniku prof. Hinku Uršiču in šestdesetletnikoma Tatjani Šifer in prof. dr. Borutu Belcu, spominski članki pa so posvečeni J. V. Valvasorju ob 350-letnici rojstva in nedavno umrlima Rudolfu Fajglju in Giorgiu Valussiju.

Zapisi o šestih mednarodnih, treh slovenskih in enem jugoslovanskem strokovnem srečanju pričajo o pestri dejavnosti geografov.